

ID: 118130

Dědické řízení

Vyřešení sporné otázky dědického práva v neprospěch účastníka nemusí vždy vést k ukončení jeho účasti v řízení, svědčí-li mu dědické právo z jiného důvodu. Lze proto u skutkových sporů podle § 170 z. ř. s. v určitých případech akceptovat i postup, kdy po vyřešení sporu soud žádné další usnesení podle § 170 odst. 3 z. ř. s. nevydá (protože žádnému z účastníků nelze účast ukončit), bude v řízení pokračovat se stejnými účastníky, ale bude respektovat rozhodnutí soudu o sporné skutečnosti nebo fikci podle § 170 odst. 2 z. ř. s. Vzhledem k tomu, že je nutné, aby rozhodnutí o sporné skutečnosti bylo závazné pro všechny účastníky řízení o pozůstalosti, vyžaduje se, aby se také všichni zúčastnili sporného řízení, a to podle svého stanoviska buď jako žalobci nebo na straně žalované. Jsou-li pasivní a ke spornému dědickému právu žádné stanovisko nezaujmu, musí být účastníky sporného řízení na straně žalované.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 3806/2023-177 ze dne 5.3.2024)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně E. P., zastoupené Mgr. M.Z., advokátem se sídlem ve Ž.n.S., proti žalovaným 1) L. M. a 2) M. H., oběma zastoupeným JUDr. V.M., advokátem se sídlem v M., o určení dědického práva, vedené u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 8 C 170/2020, o dovolání žalovaného 1) proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. června 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. června 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152, a rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 16. června 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu ve Žďáru nad Sázavou k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

1. V řízení o pozůstalosti po A. M., zemřelé dne XY (dále také jen „zůstavitelka“), Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesením ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, uložil „pozůstalé dceři a závětní dědičce E. P., narozené dne XY, (dále také „žalobkyně“), „aby ve lhůtě 3 měsíců od právní moci tohoto usnesení podala u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou proti pozůstalému vnukovi a závětnímu dědici L. M., narozenému dne XY“ [dále také „žalovaný 1)“] a „pozůstalé vnučce a závětní dědičce M. H., narozené dne XY“ [dále také „žalovaná 2)“] „žalobu na určení, že je pozůstalá dcera a závětní dědička E. P. dědičkou zůstavitelky“ a zároveň řízení přerušil. Žalobu byla povinna žalobkyně podat proto, že zůstavitelka zanechala dvě pořízení pro případ smrti - první listina byla sepsána dne 17. 9. 1991 ve formě notářského zápisu notářkou JUDr. Jitkou Holcmanovou pod sp. zn. NZ 1343/91, N 1626/91, kdy zůstavitelka pro případ svého úmrtí povolala za dědice svých nemovitostí v XY žalobkyni a za dědice ostatního majetku povolala stejným dílem žalované. Toto pořízení pro případ smrti uznali všichni účastníci pozůstalostního řízení za pravé a platné. Druhá listina nadepsaná jako „Poslední vůle“ byla sepsána vlastní rukou zůstavitelky a datována dnem 21. 3. 2015. V této závěti zůstavitelka stanovila, aby její byt ve XY, XY, byl prodán po její smrti a po odečtení všech nákladů s vyklizením a prodejem byl finanční obnos rozdělen (s přesným vymezením podílů) mezi žalobkyni, žalované a pozůstalého syna L. M., narozeného dne XY, přičemž prodejem předmětné nemovitosti pověřila zůstavitelka žalobkyni. Žalovaní však popřeli platnost této listiny, když uvedli, že obsah závěti ze dne 21. 3. 2015 byl zůstavitelce nadiktován, a proto tedy zůstavitelka neprojevila svobodnou vůli. Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou nejprve usnesením ze dne 7. 1. 2020, č. j. 8 D 753/2019-150, vyzval pozůstalého syna a závětního dědice L. M., narozeného dne XY, aby „podal

žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky“. Soud prvního stupně v této souvislosti posléze v odůvodnění svého usnesení ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, kterým odkázal žalobkyni, aby podala žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky, dovodil, že „jelikož nebyla žaloba v určené době pozůstalým synem L. M. podána, byla ukončena jeho účast v dědickém řízení“ a že „vzhledem k tomu, že se uvedený spor nepodařilo soudu vyřešit dohodou a skutečnosti rozhodné pro posouzení dědického práva zůstaly i po pokusu o odstranění sporu mezi účastníky sporné, uložil soud pozůstalé dceři (pozn. žalobkyni), aby podala žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky“.

2. Žalobkyně se proto žalobou podanou dne 14. 9. 2020 u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou domáhala určení, že je „dědicem zůstavitelky“. Žalobu odůvodnila tím, že „se o zůstavitelku vždy starala“, že „při jedné z jejích návštěv ve XY v místě bydliště zůstavitelky jí matka předala svoji poslední vůli datovanou dnem 21. 3. 2015 se žádostí, aby ji opatrovala“, že „obsah této listiny s ní nikdy nekonzultovala a ani jí předtím nesdělila, že jí chce napsat“, že „poslední vůli ze dne 21. 3. 2015 zůstavitelce nediktovala, jak tvrdí žalovaní“, a proto dovozuje, že „zůstavitelka touto závětí projevila svoji svobodnou vůli“.

3. Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou rozsudkem ze dne 16. 6. 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, určil, že žalobkyně je dědičkou po zůstavitelce, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. V odůvodnění uvedl, že „vzhledem k provedenému dokazování, vč. závěrů znaleckého posudku, který není v rozporu s dalšími důkazy, nemá za prokázané, že by zůstavitelka ke dni sepisu vlastnoruční závěti trpěla duševní poruchou, která by měla za vliv na její rozpoznávací a ovládací schopnosti“ a že „znaleckým posudkem bylo naopak prokázáno, že zůstavitelka takovou duševní poruchou v předmětné době netrpěla“. Dále se soud prvního stupně zabýval obsahem projevu vůle zůstavitelky ve smyslu závěrů učiněných Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 2094/2015, tedy jej interpretoval a shledal jej dostatečně určitým s tím, že „listina ze dne 21. 3. 2015 je vlastnoručně psanou závětí zůstavitelky, kterou není potřeba překlénout výkladem, její obsah je jasný“, že „přestože je nazvaná Poslední vůle, zůstavitelka v ní povolává čtyři dědice, které v ní jasně definuje – dceru, syna a jeho 2 děti, a jasně jsou i jejich podíly“ a že „zároveň obsahuje určení vykonavatele závěti – žalobkyni“. Uzavřel proto, že „v době sepisu poslední vůle ze dne 21. 3. 2015 byla zůstavitelka způsobilá závět pořídít“, že „účastníci nezpochybnili, že by listinu nepsala ona“, že „shledal projev vůle zůstavitelky dostatečně určitým“ a že „žalovaným se nepodařilo prokázat, že by listina byla sepsána později v období, kdy již zůstavitelka trpěla duševní poruchou“.

4. K odvolání žalovaných Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 6. 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalovaní 1) a 2) jsou povinni společně a nerozdílně nahradit žalobkyni náklady odvolacího řízení ve výši 8 887 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobkyně. Po přezkumu rozsudku soudu prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že „otázku způsobilosti zůstavitelky učinit v březnu 2015 pořízení pro případ smrti ve smyslu § 581 o. z., s ohledem na její zdravotní a psychický stav, soud prvního stupně posoudil zcela správně“, že „ve vztahu k ante dataci listiny ze dne 21. 3. 2015 žalovanými ani po poučení ze strany odvolacího soudu důkazy označeny nebyly“, že „soud prvního stupně se zabýval i jejím obsahem a správně vyhodnotil, že se jedná o závět psanou vlastní rukou, nikoli jako pouhé přání či příkaz“ a že „je obsah projevu vůle zůstavitelky dostatečně určitý“. Proto odvolací soud uzavřel, že „uvedenou listinu posuzuje jako platnou z hlediska způsobilosti zůstavitelky takové právní jednání učinit“ a že „obsahově uvedená listina odpovídá závěti, pakliže je nadepsána slovy Poslední vůle a uvozena větou vyjadřují poslední vůli a je v ní popsáno, jak má být naloženo s majetkem zůstavitelky“. K námitce žalovaných o nedostatku pasivní věcné legitimace založené na tom, že jejich otec L. M., narozený dne XY, nebyl účastníkem tohoto řízení, odvolací soud uvedl, že „ji neshledává důvodnou“, když „důsledkem nepodání žaloby z odkazu podle § 170 z. ř. s., ke které byl otec žalovaných vyzván shora označeným usnesením, je fikce, že spor o dědické právo byl vyřešen v neprospěch toho, kdo měl své právo uplatnit žalobou“. Odvolací soud dovodil, že „k takové osobě se

pak v následném průběhu pozůstalostního řízení nepřihlíží, což má svůj důsledek i pro okruh účastníků řízení založeného na základě pozdějšího odkazového usnesení soudní komisařky“, že „na uvedeném zákonném důsledku (pro posouzení věcné legitimace v tomto řízení) nic nemění skutečnost, že jeho účast nebyla fakticky formálně usnesením pozůstalostního soudu ukončena“ a že „v tomto řízení již, pokud tak sám dříve nenamítl pozůstalý syn L. M., nelze ani přezkoumávat správnost postupu a odkazového usnesení soudní komisařky ze dne 7. 1. 2020“.

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný 1) prostřednictvím svého právního zástupce včasné dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a dále, že napadené rozhodnutí „spočívá na nesprávném právním posouzení věci“. Dovolatel namítá, že „listina ze dne 21. 3. 2015 nadepsaná jako poslední vůle neobsahuje právní jednání, kterým by zůstavitelka povolávala do postavení dědiců kohokoli, kdo by měl nárok na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní“, že zůstavitelka „vyslovuje pouhé přání“, že se má její byt prodat a výtěžek rozdělit mezi žalobkyni, žalované 1) a 2) a syna zůstavitelky (otce žalovaných), a proto dovozuje, že „soudy nižších stupňů pochybily, pokud listinu sepsanou zůstavitelkou dne 21. 3. 2015 hodnotily jako závěť, když se naopak podle názoru dovolatele jedná o pouhé přání zůstavitelky bez právní závaznosti“, přičemž odkazuje závěry učiněné v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3373/2011. Dovolatel má za to, že se soudy rovněž odchýlily v otázce výkladu právního jednání jako závěti od ustálené rozhodovací praxe, když „v listině pořízené zůstavitelkou dne 21. 3. 2015 nenajdeme žádné slovní úsloví, kterým by zůstavitelka povolávala někoho za dědice“. Dále dovolatel namítá „nesprávné právní posouzení pasivní legitimace na straně žalovaných“, když žaloba na určení dědického práva musí směřovat proti všem ostatním účastníkům pozůstalostního řízení a odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 21 Cdo 3701/2010. Tedy dovozuje, že pokud „účastníky v řízení po zůstavitelce jsou žalobkyně, žalovaní 1) a 2) a otec žalovaných“ a pokud „dědiců odkázaných k podání žaloby na určení dědického práva bylo více, ale některý z nich žalobu nepodal“, pak podle dovolatele „musí žaloba směřovat i vůči těmto účastníkům“ a „není možné, aby spor probíhal bez účasti jednoho z možných účastníků dědického řízení, a to obzvláště za situace, kdy bylo prokázáno, že otec žalovaných je fakticky dědicem“. Proto navrhl, aby „Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152, a to spolu s rozsudkem Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 16. 6. 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, a věc vrátil Okresnímu soudu ve Žďáru nad Sázavou k dalšímu řízení“.

6. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že oba důvody uvedené v dovolání (tj. že předmětná listina pořízená zůstavitelkou dne 21. 3. 2015 nemůže být závětí a že se soudy dopustily nesprávného právního posouzení celkové pasivní legitimace na straně žalované) již byly soudy nižších stupňů hodnoceny, přičemž se s těmito otázkami vypořádaly dle názoru žalobkyně v souladu s ustálenou judikaturou. Dále uvedla, že „předmětná listina ze dne 21. 3. 2015 je vlastnoručně psanou závětí zůstavitelky, přičemž její obsah je naprosto jasný - zřetelně v ní povolává čtyři dědice, které také jasně definuje jako dceru, syna a jeho dvě děti, striktně určuje jejich dědické podíly a současně tato listina obsahuje určení vykonavatele závěti a to žalobkyni“, a že „námitku nesprávného právního posouzení celkové pasivní legitimace na straně žalované nepovažuje za důvodnou“, když „odvolací soud tuto otázku zcela transparentně vysvětlil“. Proto navrhla, aby „Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného 1), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na správném právním posouzení věci“.

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalovaného 1) podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá) bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno, že zůstavitelka měla dvě děti - žalobkyni a otce žalovaných (L. M., narozeného dne XY). Účastníky řízení o pozůstalosti po zůstavitelce jsou žalobkyně, žalovaní a otec žalovaných. Dne 17. 9. 1991 pořídila zůstavitelka formou notářského zápisu závěť, jíž odkázala své nemovitosti nacházející se v XY žalobkyni a ostatní majetek stejným dílem žalovaným s tím, že svému synovi L. M. neodkazuje nic. Žalobkyně předložila soudní komisařce zůstavitelkou ručně sepsanou listinu datovanou dnem 21. 3. 2015, nazvanou „Poslední vůle“, kde zůstavitelka uvádí, že byt ve XY má být po její smrti prodán a po odečtení všech nákladů spojených s vyklizením má být finanční obnos rozdělen podle v listině uvedených podílů mezi žalobkyni, žalované a otce žalovaných. V průběhu pozůstalostního řízení došlo mezi účastníky ke sporu ohledně platnosti závěti zůstavitelky ze dne 21. 3. 2015. Otec žalovaných se určení, že je dědicem nedomáhal, když ponechal uplynout lhůtu stanovenou k tomuto usnesením Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 7. 1. 2020, č. j. 8 D 753/2019-150. Poté odkázal Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesením ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, žalobkyni k podání žaloby na určení, že je dědičkou zůstavitelky. O včasné podané žalobě Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesením ze dne 16. 6. 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, rozhodl, tak, že určil, že žalobkyně je dědičkou po zůstavitelce. Rozsudek soudu prvního stupně potvrdil Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 6. 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152. Z obsahu spisu vedeného u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 8 D 753/2019 vyplývá, že nejprve byl k podání žaloby na určení, že je dědicem zůstavitelky, proti žalobkyni a oběma žalovaným odkázán pozůstalý syn L. M., narozený dne XY. Tento svého práva nevyužil a žalobu nepodal. Následně soudní komisařka (v pozůstalostním řízení) bez dalšího odkázala žalobkyni usnesením ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, aby podala žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky, (pouze) proti žalovanému 1) a žalované 2) s tím, že „jelikož nebyla žaloba v určené době pozůstalým synem L. M. podána, byla ukončena jeho účast v dědickém řízení“.

11. Za tohoto skutkového stavu bylo v projednávané věci pro rozhodnutí odvolacího soudu významné vyřešení otázky pasivní věcné legitimace na straně žalované ve sporu o dědické právo žalobkyně. Vzhledem k tomu, že otázka okruhu účastníků sporného řízení o určení dědického práva nebyla v rozhodování dovolacího soudu za současné právní úpravy ve všech souvislostech vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalovaného 1) (obsahující jako dovolací důvod i tuto otázku) je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné a že řízení před odvolacím soudem (jakož i soudem prvního stupně) je navíc postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

13. Uplatňuje-li právo na dědictví více osob a odporují-li si, odkáže soud toho z dědiců, jehož právní důvod je slabší, aby své právo uplatnil žalobou. Nepodá-li tento dědic žalobu ve lhůtě určené soudem, nezaniká sice jeho dědické právo, avšak při projednání pozůstalosti se k němu nepřihlíží (§ 1672 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. z.“).

14. Soud vyšetří dědická práva všech, které vyrozuměl o jejich dědickém právu nebo kteří řádně uplatnili své dědické právo, jestliže dědictví neodmítli nebo zaniklo-li jim právo odmítnout dědictví nebo je-li odmítnutí dědictví neplatné anebo jestliže se k odmítnutí dědictví nepřihlíží. Nemohou-li všechna dědická práva vedle sebe obstát, je tu spor o dědické právo (§ 168 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „z. ř. s.“).

15. V rámci vyšetřování dědických práv podle ustanovení § 168 z. ř. s. soud (notář jako soudní komisař) zjišťuje, kdo přichází v úvahu jako účastník řízení o pozůstalosti (dědic) a zda se jejich (tvrzená) dědická práva nevylučují. Nemohou-li vedle sebe obstát všechna dědická práva těch, které soud vyrozuměl o jejich dědickém právu nebo kteří sami řádně uplatnili své dědické právo, jestliže dědictví neodmítli nebo zaniklo-li jim právo odmítnout dědictví nebo je-li odmítnutí dědictví neplatné anebo jestliže se k odmítnutí dědictví nepřihlíží, a nemůže-li tedy být rozhodnutím o dědictví potvrzeno nabytí dědictví všem takovým osobám, vzniká spor o dědické právo.

16. V případě, že pro vyřešení sporu o dědické právo je třeba prokázat skutečnosti, které jsou mezi dědici sporné, soud usnesením odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví se zřetelem k okolnostem případu jako nejslabší, aby své právo uplatnil žalobou; k podání žaloby určí lhůtu, která nesmí být kratší než 2 měsíce (§ 170 odst. 1 z. ř. s.). Nebyla-li žaloba ve lhůtě podána, bylo-li řízení o žalobě zastaveno nebo byla-li žaloba odmítnuta, platí, že spor o dědické právo byl vyřešen v neprospěch toho, kdo měl své právo uplatnit žalobou (§ 170 odst. 2 z. ř. s.). Vyplývá-li z odstavce 2 nebo z rozhodnutí soudu o žalobě, že dědické právo nesvědčí některému z dosavadních dědiců, soud usnesením jeho účast v řízení ukončí. Ustanovení § 169 odst. 2 se použije obdobně (§ 170 odst. 3 z. ř. s.).

17. Dědické právo těch, jejichž účast v řízení byla podle odstavce 1 ukončena, nezaniká, v řízení a při rozhodnutí se však k němu nadále nepřihlíží (§ 169 odst. 2 z. ř. s.).

18. Výrok usnesení vydaného soudem v řízení o pozůstalosti podle ustanovení § 170 odst. 1 z. ř. s. musí obsahovat jednak označení dědice, který se odkazuje, aby své právo uplatnil žalobou v občanském soudním řízení, a dědice, který jeho dědické právo popírá a který musí být v žalobě označen za žalovaného; přitom neuvede-li tyto osoby, jež mají být označeny za žalované, ve výroku usnesení podle ustanovení § 170 odst. 1 z. ř. s., soud je označí alespoň v odůvodnění tohoto usnesení; a jednak údaj o tom, čeho se má odkázaný dědic žalobou domáhat, a dále určení lhůty k podání žaloby, jež nesmí být kratší než 2 měsíce.

19. Judikatura soudů již dříve dospěla jednak k závěru, že neuvede-li soud ve výroku usnesení vydaného podle ustanovení § 175k odst. 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „OSŘ“), proti komu má žalobce podat žalobu, je vždy na místě uvést v odůvodnění usnesení, proti komu má žaloba směřovat, a pokud usnesení vydané podle § 175k odst. 2 OSŘ neobsahuje poučení o tom, proti komu má být žaloba podána, a žalobce podá žalobu v souladu s tímto usnesením, je soud, který o žalobě rozhoduje, povinen poučit žalobce o tom, koho má žalovat (k tomu srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1876/2011; rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2013, sp. zn. 21 Cdo 4240/2011, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2946/2015), jednak k závěru, že soud v řízení o dědictví pokračuje bez zřetele na dědice, jenž nebyl se žalobou podanou ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 OSŘ, úspěšný nebo jenž nepodal takovou žalobu vůbec, pouze v případě, že usnesení, kterým byl tento účastník (dědic) odkázan k podání žaloby, splňuje požadavky vymezené § 175k odst. 2 OSŘ (k tomu srov. například právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2431/2005, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 113, ročník 2006). Ačkoliv byly tyto právní závěry dovozeny ve vztahu k postupu soudu v řízení o dědictví, v němž vznikl skutkový spor o dědické právo, tedy za předchozí právní úpravy řízení o dědictví, má dovolací soud za to, že není žádného důvodu, aby nebyly aplikovány také na aktuální

právní úpravu postupu soudu v případě, kdy v řízení o pozůstalosti vznikl spor o dědické právo a mezi účastníky je sporná skutková stránka věci.

20. Z výše uvedeného lze proto dovodit, že rozhodnutí soudu v řízení o žalobě na určení dědického práva může vyvolat právní účinky v řízení o pozůstalosti pouze za předpokladu, že usnesení, jímž byl účastník řízení o pozůstalosti odkázán k podání žaloby v občanském soudním řízení, splňuje požadavky vymezené ustanovením § 170 odst. 1 a 2 z. ř. s., tedy (mimo jiné) také poučení o tom, proti komu má být žaloba podána, případně (neobsahuje-li usnesení předmětné poučení a žalobce podal žalobu v souladu s takovým usnesením), že soud v občanském soudním řízení v tomto směru žalobce poučil, a že se tak řízení o určení dědického práva účastnili všichni účastníci řízení o pozůstalosti, jejichž dědické právo vedle sebe nemůže obstát.

21. Zároveň z ustanovení § 170 odst. 2 a 3 z. ř. s. vyplývá, že byl-li spor o dědické právo vyřešen v neprospěch toho, kdo měl své právo uplatnit žalobou, soud usnesením jeho účast v řízení ukončí.

22. Vyplývá-li z rozhodnutí o dědickém právu, resp. z fikce podle § 170 odst. 2 z. ř. s., že dědické právo některému z dosavadních dědiců nesvědčí, nepřestává být již samotnou touto skutečností (na rozdíl od dřívější úpravy) účastníkem řízení. Současná právní úprava (§ 170 odst. 3 z. ř. s.) vyžaduje, aby soud vydal ještě usnesení, kterým jeho účast v řízení ukončí (srov. Macková, A., Muzikář, L. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, str. 320; nebo Jirsa, J., Doležal, M., a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Komentář k § 170 z. ř. s., dostupný v ASPI).

23. Vyřešení sporné otázky dědického práva v neprospěch účastníka totiž nemusí vždy vést k ukončení jeho účasti v řízení, svědčí-li mu dědické právo z jiného důvodu. Lze proto u skutkových sporů podle § 170 z. ř. s. v určitých případech akceptovat i postup, kdy po vyřešení sporu soud žádné další usnesení podle § 170 odst. 3 z. ř. s. nevydá (protože žádnému z účastníků nelze účast ukončit), bude v řízení pokračovat se stejnými účastníky, ale bude respektovat rozhodnutí soudu o sporné skutečnosti nebo fikci podle § 170 odst. 2 z. ř. s. (srov. Šešina, M., Muzikář, L. Dobiáš, P.: Dědické právo. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, str. 552-553).

24. Vzhledem k tomu, že je nutné, aby rozhodnutí o sporné skutečnosti bylo závazné pro všechny účastníky řízení o pozůstalosti, vyžaduje se, aby se také všichni zúčastnili sporného řízení, a to podle svého stanoviska buď jako žalobci nebo na straně žalované. Jsou-li pasivní a ke spornému dědickému právu žádné stanovisko nezaujmu, musí být účastníky sporného řízení na straně žalované (Macková, A., Muzikář, L. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, srov. str. 319). O tom musí být odkázání účastníci poučeni. V případě nedostatku takového poučení pozůstalostním soudem by měla být tato vada zhojena soudem ve sporném řízení prostřednictvím poučení o tom, kdo má být účastníkem tohoto řízení (srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 30 Cdo 940/2004, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 12, ročník 2006). Žalovaní dědici mají v řízení o žalobě postavení nerozlučných společníků (srov. § 91 odst. 2 o. s. ř.) a v případě, že žalobce některého z nich opomene, nemůže být jeho žalobě vyhověno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2004, sp. zn. 30 Cdo 2537/2003).

25. Proto nedomáhal-li se pozůstalý syn L. M., narozený dne XY, určení, že je dědicem zůstavitelky, když ponechal uplynout lhůtu stanovenou k tomuto usnesením Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 7. 1. 2020, č. j. 8 D 753/2019-150, a z tohoto důvodu byl podle soudu prvního stupně jeho spor o dědické právo vyřešen fikcí v jeho neprospěch, měl soud, resp. soudní komisařka jeho účast v pozůstalostním řízení v souladu s § 170 odst. 3 z. ř. s. usnesením ukončit. Nestalo-li se tak, pak s ohledem na výše uvedené závěry bylo nezbytné, aby žaloba na určení, že je žalobkyně dědičkou zůstavitelky, směřovala vůči všem, kdo se jako dědici zůstavitelky účastní pozůstalostního řízení,

tedy i vůči pozůstalému synovi L. M., narozenému dne XY.

26. Protože je rozsudek odvolacího soudu založen na nesprávném právním posouzení věci, čímž je současně naplněn dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a jelikož Nejvyšší soud současně neshledal, že by byly splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí nebo zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, nemohl postupovat jinak než rozsudek odvolacího soudu zrušit (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu ve Žďáru nad Sázavou) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá a § 243g odst. 1 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)